

ПРА «СВАЁ» І «НЕ СВАЁ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Між іншым, даследаванне паказала, што сярэдняю спецыяльную адукацыю маюць больш як 50% бацькоў усіх навучэнцаў ССНУ. Цікава, а наколькі істотным быў іх уплыў на прафесійны выбар свайго дзіцяці?

ВЫБАР ПА ПРЫЗВАННІ АБО «ЗА КАМПАНІЮ»?

— Ніхто не стане аспрэчваць той факт, што ад правільнасці выбару прафесіі залежыць вельмі шмат у жыцці: і ўпэўненасць чалавека ў сабе, і аптымістычнае бачанне сваёй будучыні, і яго самарэалізацыя, і імкненне да асабістага росту, — распавядае Сяргей Мусіенка. — З псіхалагічнага пункту погляду, правільны выбар — гэта выбар па прызнанні, які выключае такія легкадумныя варыянты, як «за кампанію», «выпадкава» і «трэба было дзесьці вучыцца». Прафесійнае прызначэнне абпіраецца на разуменне самога сябе, сваіх інтарэсаў, схільнасцяў, а таксама на цвярозае ўяўленне пра свае здольнасці, уключаючы і такія якасці, як цярплівасць, настойлівасць і самадысцыпліна. Таму вельмі важна, што на першае рангавае месца навучэнцы паставілі менавіта матыў «Мне падабаецца прафесія» — так адказалі 61,3% рэспандэнтаў!

25% навучэнцаў ССНУ паведамілі, што на іх выбар паўплывала сям'я. Даследчыкі заўважылі, што даволі высокі працэнт бацькоў навучэнцаў ССНУ маюць вышэйшую адукацыю, тым не менш іх дзеці вучацца ў каледжах. Пра што гэта можа сведчыць?

Многія ўстановы набіраюць навучэнцаў пад заяўкі прадпрыемстваў, таму і расчараваных у прафесіі няшмат. Гарантаваная работа пасля заканчэння навучальнай установы — чым не аргумент на яе карысць?

— Магчыма, ім не спатрэбілася тое, што яны вывучалі ў ВНУ, альбо яны расчараваліся ў сваёй прафесіі, — разважае Сяргей Мусіенка, — і гэта вынік іх незадаволенасці вышэйшай адукацыяй. Сёння зусім не рэдкасць, калі людзі працуюць на працоўных месцах, якія або зусім не адпавядаюць профілю атрыманай імі спецыяльнасці, або атрыманыя веды яны могуць прымяніць там толькі часткова. Дык адкуль узяцца задаволенасці ўласным жыццём?

Між іншым, прэстыжнасць навучальнай установы мела значэнне для 27,8% навучэнцаў ССНУ. 16,2% прызналіся, што кіраваліся рэальнымі магчымасцямі працаўладкавання пасля заканчэння вучобы. У той жа час істотную вагу займаюць і вузкаўтылітарныя або ўвогуле спантанна матывы: «Тут навучацца бліжэй да дома» — 13,5%; «Трэба было дзесьці вучыцца» — 10,6%. Не паступілі (не паступіла) у ВНУ — 10,9%; «Выпадкава» — 10,4%; «Тут быў меншы конкурс» — 3,6% і «Тут лягчэй навучацца» — 3,7%.

Вельмі крыўдна, што сярод фактараў уплыву адсутнічаюць самі навучальныя установы: іх рэклама, піяр-акцыі, конкурсы — усё тое, што выкарыстоўваюць, напрыклад, вядучыя ВНУ. Увогуле ў крыніцах атрымання інфармацыі пра сваю спецыяльнасць прысутнічаюць нейкія «інфармацыйныя нажніцы»: супярэчнасць, на думку даследчыкаў, заключаецца ў тым, што асноўную масу інфармацыі моладзь атрымлівае з тэлебачання, радыё, прэсы і інтэрнэту, аднак у ацэнках навучэнцаў гэтыя крыніцы займаюць далёка не першыя месцы. Газеты як крыніцу інфармацыі ўгадалі толькі 11% навучэнцаў ССНУ, тэлебачанне — 13,2%, часопісы — 6,3%, радыё — 3,9%.

Праўда, інтэрнэт як крыніцу звестак аб спецыяльнасці ўказалі 45,4% рэспандэнтаў.

Затое вельмі эфектыўна працуюць такія інфармацыйныя каналы, як «сябры і знаёмыя» (34,3%), «сям'я» (39,4%) і «школа» (27,8%). Даволі істотны ўплыў аказваюць і Дні адчыненых дзвярэй, якія праводзяць навучальныя ўстановы — 15,3%.

ШАНЦЫ НА «МЕСЦА ПД СОНЦАМ»

55% навучэнцаў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў плануюць пасля заканчэння навучання ўладкавацца на працу. І прыкладна столькі ж — працягнуць сваё навучанне. А што трэба зрабіць, каб стаць сапраўдным прафесіяналам? Самае галоўнае, на думку апытаных, гэта працягласць і ўпартасць — так лічаць 76,5% навучэнцаў ССНУ. 72% упэўнены, што патрабаванні таксама вядлікае жаданне. Далей у парадку змяншэння ідуць наступныя адказы: добрыя выкладчыкі (40,2%), доўга і шмат працаваць (34%), добрыя ўмовы для навучання (31,2%), добрая спецыяльная падрыхтоўка (28,7%) і добрае здароўе (21%). У тым, што іх прафесія запатрабавана на рынку працы, упэўнены амаль 46% рэспандэнтаў. І яшчэ 35% далі адказ «хутэй, так». Між іншым, больш як 60% рэспандэнтаў ацэньваюць узровень выкладання ў сваёй навучальнай установе як высокі.

Даследчыкі пацікавіліся ў маладых людзей, як яны ацэньваюць свае шанцы на тое, каб самасцвердзіцца ў жыцці? «Шанцы ёсць, усё залежыць ад мяне» — так адказалі 60,2% навучэнцаў ССНУ. 19,8% ацэньваюць свае шанцы як дастаткова высокія, а 14% не задумваліся над гэтым пытаннем. І толькі 0,2% апытаных лічаць, што іх шанцы вельмі нізкія, а 0,4% увогуле не бачаць для сябе ніякіх перспектыв.

— Што асабіста мне імпануе, дык гэта разуменне навучэнцамі сярэдніх спецыяльных і прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў таго, куды яны прыйшлі вучыцца, навошта, і што іх чакае пасля заканчэння вучобы. Чаго не скажаш пра многіх студэнтаў ВНУ, у якіх зусім няма ўпэўненасці ў тым, што яны будуць запатрабаваны на рынку працы, — падкрэсліў Сяргей Мусіенка. — З сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў выходзяць спецыялісты, больш адаптаваныя да задач, якія ім даводзіцца вырашаць, больш устойлівыя псіхалагічна, так бы мовіць, больш прыземленыя — людзі, якія цвяроза сябе ацэньваюць. І ў гэтым іх перавага. А вось калі чалавек пасля заканчэння ВНУ аказваецца на вытворчым канвееры і працуе па рабочай спецыяльнасці, то для яго гэта можа ператварыцца ў сапраўдную праблему, нават жыццёвую трагедыю. Прызнаюся, я сам калісьці навучаўся ў ПТВ, затое калі паступіў у політэхнічны інстытут, то быў ужо самастойным і ўпэўненым у сабе чалавекам. З уласнага досведу ведаю, што выпускнікі прафесійна-тэхнічных і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, якія навучаюцца ў ВНУ, па спецыялізаваных дадзках фару ўчарашнім адзінаццацікласнікам. Магчыма, ім больш складана даеца вышэйшая матэматыка, але гэта можна навярстаць. А вось практычныя веды ў інстытуце не заўсёды атрымаеш... Таму асабіста я супраць скарачэння завочнай формы навучання для выпускні-

Анатоль РУБІНАЎ, Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, старшыня Дзяржаўнай камісіі па кантролі за ходам прыёмнай кампаніі:

— Заяўленая колькасць месцаў для прыёму ў ВНУ складала сёлета 97,5 тысячы, а, напрыклад, у 1991 годзе план прыёму быў усяго 37,5 тысячы чалавек. Гэта значыць, што сёння мы выпускаем у 2,6 раза больш спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй, чым у пачатку 1990-х гадоў. А ў сістэме прафтэхдукацыі запланавана прыняць на вучобу 36 тысяч маладых людзей, у той час як у 1991 годзе гэты паказчык склаў 72 тысячы. Атрымліваецца, што на аднаго рабочага ў нас прыпадаюць тры спецыялісты з вышэйшай адукацыяй. Гэта не зусім нармальна прапарцыя...

коў сярэдніх спецыяльных і прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў.

На думку Сяргея Мусіенкі, для прыцягнення моладзі важнае значэнне мае сувязь каледжаў з вытворчасцю. Многія ўстановы набіраюць навучэнцаў пад заяўкі прадпрыемстваў, таму і расчараваных у прафесіі няшмат. Гарантаваная работа пасля заканчэння навучальнай установы — чым не аргумент на яе карысць?

У той жа час, падкрэслівае эксперт, сёння назіраецца даволі вялікі адток студэнтаў з першых курсаў універсітэтаў: сярод тых, хто выбывае, як правіла, тыя, каму цяжка вучыцца, хто «выбраў не сваё». Сяргей Мусіенка лічыць, што трэба зрабіць так, каб гэтыя маладыя людзі мелі магчымасць давучацца ў каледжах, магчыма, па роднасных спецыяльнасцях. Але адпаведныя рашэнні павінны быць прынятыя на дзяржаўным узроўні...

Надзея НІКАЛАЕВА.



Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

3 «базай» у галаве

БЫЦЬ ПРАГРАМІСТАМ МОДНА І ПЕРСПЕКТЫЎНА?

Па ацэнцы экспертаў Парка высокіх тэхналогій, у 2018 годзе самымі запатрабаванымі спецыяльнасцямі стануць «інжынер-праграміст» і «матэматык». На іх у сукупнасці прыпадзе 60% попыту, на спецыяльнасць «інжынер-сістэмацтэхнік» — 14% і «інжынер па ІТ» — 9%.

Традыцыйна ў першы тыдзень верасня Парк высокіх тэхналогій правёў серыю прафарыентацыйных мерапрыемстваў для старшакласнікаў па ўсёй краіне. Сёлета мерапрыемствы з удзелам прадстаўнікоў адміністрацыі Парка на-

ведалі больш як 3,5 тысячы беларускіх школьнікаў у Мінску, Брэсце, Гомелі, Віцебску, Бабруйску, Оршы, Полацку, Наваполацку, Гродна і Ваўкавыску.

— Пры выбары прафесіі заўсёды існуе рызыка зрабіць памылку — з-за адсутнасці ў моладзі поўнай інфармацыі аб спецыфіцы будучай работы. Мы стараліся паведаміць маладым людзям не толькі пра перавагі ІТ-кар'еры (творчай атмасферы, вялікай запатрабаванасці кадраў, высокім узроўні заробкаў, міжнародным характару дзейнасці, магчымасцях павышэння кваліфікацыі), але і ўзброіць старшакласнікаў неабходнымі падыходамі да

ацэнкі перспектывы, звязаных з выбарам той ці іншай спецыяльнасці, — патлумачыў **начальнік аддзела маркетынгу і развіцця адміністрацыі Парка высокіх тэхналогій Юрый ДЗЕРАВЯНКА**. — Ацэнку бягучага попыту і ўзроўню заробкаў нескладана зрабіць з дапамогай спецыялізаваных сайтаў па пошуку работы, у якіх дастаткова выбраць у якасці сферы дзейнасці «інфармацыйныя тэхналогіі» або, для параўнання, нейкую іншую сферу. Неабходна таксама зазірнуць у будучыню і зразумець, якія навыкі, веды і спецыялісты будуць запатрабаваны на рынку працы праз 5 ці 10 гадоў. Не сакрэт, што ў сувязі з

бурным развіццём тэхналогій шэраг прафесій неўзабаве увогуле знікне, але ў той жа час попыт на ІТ-спецыялістаў ва ўсім свеце толькі расце. І беларуская ІТ-індустрыя — не выключэнне.

Між іншым, па выніках апошняй уступнай кампаніі праходныя балы на тэхнічныя спецыяльнасці істотна ўзраслі. Так, напрыклад, сёлета праходны бал пры паступленні ў БДУІР на спецыяльнасці факультэта камп'ютарных сістэм і сетак перавысіў 356 балаў, а ў БДУ на факультэце прыкладнай матэматыкі і інфарматыкі — 350 балаў.

Надзея СЯРГЕЕВА.

Абітурыент—2013

СТАЦЬ

ВЫХАВАЛЬНИКАМ ЦІ КАМЕРСАНТАМ?

Па інфармацыі Міністэрства адукацыі, сёлета на ўзровень сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў краіне прынята 42,5 тысячы чалавек — крыху менш, чым у папярэднім годзе.

На бюджэт прынята 25,3 тысячы чалавек, а на платную форму навучання — 17,2 тысячы. Прыём на 157 спецыяльнасцях ажыццяўлялі 216 устаноў адукацыі дзяржаўнай формы ўласнасці і 12 — прыватнай.

З агульнай колькасці тых, хто стаў навучэнцам ССНУ, 34 працэнты паступілі на аснове агульнай базавай адукацыі, 49 працэнтаў — на аснове агульнай сярэдняй адукацыі і 17 працэнтаў мелі за плячыма прафесійна-тэхнічную адукацыю. Калі параўноўваць з лічбамі мінулага года, то колькасць тых, хто паступіў у ССНУ пасля заканчэння сярэдняй школы, павялічылася на 6 працэнтаў. На павелічэнне колькасці выпускнікоў 11-х класаў, несумненна, паўплывала ўсталяванне ніжняй мяжы на цэнтралізаваным тэсціраванні.

«Калі на дзённае навучанне сярэдні конкурс па краіне склаў 1,6 чалавека на месца, то на завочную — 3 чалавекі»

Дзённую форму навучання выбралі 33 тысячы чалавек і 9,2 тысячы — завочную. Пры гэтым у дзяржаўнай ССНУ на завочнае навучанне паступілі 2,6 тысячы чалавек. Конкурс на завочную форму навучання сёлета істотна вырас. Калі на дзённае навучанне сярэдні конкурс па краіне склаў 1,6 чалавека на месца, то на завочную — 3 чалавекі. Самымі запатрабаванымі спецыяльнасцямі на дзённай форме навучання сталі «архітэктара», «праграмае забеспячэнне інфармацыйных тэхналогій», «дызайн» і медыцынскія спецыяльнасці. Так, у Гомельскім медыцынскім каледжы конкурс на зублячэбную справу склаў 8,7 чалавека на месца, на медыка-рэабілітацыйную справу ў Беларускай медыцынскай акадэміі — больш як 5 чалавек. Шмат ахвотных было вывучаць банкаўскую справу, арганізацыю перавозак і кіраванне на чыгуначным транспарце, а таксама засвойваць «азы» аўтасэрвісу.

На завочнай форме навучання найбольш папулярнай у абітурыентаў стала спецыяльнасць выхавальніка ўстаноў дашкольнай адукацыі. Напрыклад, у гуманітарным каледжы Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта на выхавальніка дзіцячага садка конкурс дасягнуў 5,8 чалавека на месца. Па-ранейшаму карыстаюцца попытам у маладых людзей такія спецыяльнасці, як «тэхнічная эксплуатацыя аўтамабіляў», «мантаж і эксплуатацыя электраабсталявання», «камерцыйная дзейнасць». На завочную форму навучання конкурс на іх вагаўся ад 6 да 10 чалавек (!) на месца.

Прыём на юрыдычныя і эканамічныя спецыяльнасці, як найменш запатрабаваныя арганізацыямі — заказчыкамі кадраў, сёлета быў скарачаны, затое была адкрыта падрыхтоўка па такіх новых спецыяльнасцях і спецыялізацыях, як «тэсціраванне праграмага забеспячэння», «палаўнічая гаспадарка», «радыёсістэма аховы і тэле-назірання», «абсталяванне мэблевай вытворчасці» і «мехатроніка». Усе яны з'явіліся з улікам запатрабаванай арганізацыі і прадпрыемстваў. Напрыклад, у Маладзечанскім політэхнічным каледжы будуць рыхтаваць рабочых з сярэдняй спецыяльнай адукацыі 5 разраду па спецыяльнасці «мехатроніка» для прадпрыемстваў харчовай вытворчасці.

У Міністэрстве адукацыі нагадалі, што прыём на завочную і вчэрнюю форму навучання на спецыяльнасці сельскагаспадарчага профілю будзе весціся ў сярэдніх спецыяльных навучальных установах з 1 кастрычніка па 30 лістапада.

Надзея НІКАЛАЕВА.